

Poročanje o sporu glede otočja Diaoyu/Diaoyutai/Senkaku v izbranih slovenskih medijih¹

Saša ISTENIČ*

Izvleček

Spor med Japonsko, Kitajsko in Tajvanom glede suverenosti nad otočjem Senkaku² ostaja vir resnih mednarodnih napetosti. Ker bi morebitna napačna presoja lahko zanetila vojno z nepredstavljivimi posledicami, je novica o sporu prodrla v medije po vsem svetu. Tudi slovenski mediji so, podkrepjeni s splošno vrednostjo objav novic o mednarodnih konfliktih, spremljali aktualne novice o spornem otočju. Medtem ko je oddaljena vzhodnoazijska regija na dnu slovenskih prioritet in ambicij njenih politikov, pa so tržni nagibi močno povezani s stabilnim in varnim okoljem v Vzhodni Aziji. Pričujoč članek analizira s pomočjo kvantitativne in kvalitativne vsebinske analize vseh novic o sporu, ki so bile objavljene med leti 2010 in 2013 v ključnih slovenskih tiskanih in spletnih dnevnikih, poročanje slovenskih medijev o spornem otočju.

Ključne besede: ozemeljski spor, otočje Diaoyu/Diaoyutai/Senkaku, Japonska, Kitajska, Tajvan, vsebinska analiza

Abstract

The dispute over the sovereignty of the Diaoyu/Diaoyutai/Senkaku islands remains a source of significant international tension. Given that any miscalculation could lead to a war with unimaginable consequences, the issue has gained media attention across the world. Buttressed with the general newsworthiness of an international conflict, Slovene media has also been attentive to report on the islands' controversy. Although the remote East Asian region is far down the list of Slovenia's priorities and ambitions of its politicians, national commercial considerations are connected with a stable and secure environment in East Asia. By applying a combined quantitative and qualitative content

---

¹ Analiza je zajela tri tiskane in spletne dnevnike (*Delo*, *Dnevnik* in *Večer*) ter tri spletne portale dnevnih novic (*24.ur.com*, *Siol.net*, *RTV/SLO.si*) od 1. januarja 2010 do 31. decembra 2013. Avtorica se zahvaljuje anonimnim recenzentoma za konstruktivne pripombe in predloge.

* Saša ISTENIČ, docentka, Oddelek za azijske študije, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Slovenija.

sasa@tajvan.si

² Japonsko uradno ime otočja je Senkaku 尖閣, kitajsko ime je Diaoyu 钓鱼, tajvansko pa Diaoyutai 釣魚台. Zaradi poenostavitve bo v tem članku uporabljeno japonsko ime, ker je otočje trenutno pod upravo Japonske. Avtorica s tem nikakor ne podaja presoje glede suverenosti nad spornim otočjem.

analysis of the news stories on the dispute published in Slovene major print and online daily newspapers between 2010 and 2013, the present paper examines Slovene media's coverage of the islands' dispute.

Keywords: territorial dispute, Diaoyu/Diaoyutai/Senkaku islands, Japan, China, Taiwan, content analysis

Uvod: Konflikt nad otočjem Senkaku

Pomorski ozemeljski spori v Vzhodni Aziji se vse bolj zaostrojujejo, pa čeprav se pravzaprav nobena od vpletenih strani ne želi naseliti na spornem skalovju. Vzroki za nepopustljivo in občasno agresivno držo vpletenih držav tičijo predvsem v naslednjih interesih: otoški strateški lokaciji v središču pomembnih trgovskih poti, potencialno bogatih fosilnih gorivih kot sta nafta in zemeljski plin v njihovi okolici, bogatih ribolovnih področjih kot tudi v sami zgodovinski in politični vlogi otočja, ki sta obe povezani z nacionalnim ponosom vpletenih strani. In prav ti interesi so tisti, ki narekujejo potek dogodkov, še posebno v zadnjih nekaj letih. Vode v okolici spornih otočij v Južnokitajskem, in še posebno okrog otočja Senkaku v Vzhodnokitajskem morju, so postale preteča žarišča, ki bi lahko povedla v resno vojno, saj bi bile v konflikt vpletene tri največje gospodarske sile sveta.³

Otočje Senkaku sestavlja skupina osmih manjših, za bivanje neprimernih otočkov, ki si jih lasti Japonska, vendar ozemeljske pravice nad njimi terjata tudi Ljudska republika Kitajska (od tu naprej Kitajska) in Republika Kitajska (od tu naprej Tajvan). Tako vlada v Tajpeju kot vlada v Pekingu svojo suverenost nad otočjem utemeljujeta na podlagi zgodovinskih dokumentov, ki segajo v dinastijo Ming (1368–1644) in dinastijo Qing (1644–1912). Trdita, da si je Japonska na skrivaj prilastila otočje v prvi kitajsko-japonski vojni (1894–5) in bi se le-to po drugi svetovni vojni, v skladu z mednarodnim pravom, moralo vrniti prvotnemu lastniku.⁴ Vlada v Tokiu, po drugi strani zatrjuje, da je bilo v času, ko si japonska vlada formalno priključila otočje pod svoje okrilje, januarja 1895, otočje

---

³ Zaradi varnostnega zaveznitva ZDA z Japonsko so ZDA obvezane, da branijo celoten teritorij, ki je pod japonsko upravo. Otočje Senkaku pa je trenutno pod upravo Japonske. Filipinski predsednik Benigno Aquino III. in japonski predsednik vlade Abe Shinzō sta ozračje primerjala z razmerami pred prvo in drugo svetovno vojno (Malukanas 2014; Perlez 2014).

⁴ Za uradno stališče vlade v Pekingu glej, The State Council Information Office of the PRC, "Diaoyu Dao, an inherent territory of China," (2012); za uradno stališče Tajpeja glej Ministry of Foreign Affairs of the Republic of China (Taiwan).

nenaseljeno (*terra nullius*). Navaja, da dokazi, ki bi potrjevali upravo s strani dvora dinastije Qing, ne obstajajo.⁵ Med leti 1952 in 1971 je bilo otočje na osnovi mirovnega sporazuma podpisanega v San Franciscu dodeljeno v upravo ZDA. Čeprav je Washington upravo nad otočjem predal Japonski leta 1971, pa je glede vprašanja suverenosti nad otočjem obdržal nevtralnno stališče. (Manyin 2012) Vse od tedaj pa so konfrontacije glede otočja ponavljajoč se politični ritual med Japonsko, Kitajsko in Tajvanom, kar vzbuja medijsko pozornost po vsem svetu.

V zadnjih nekaj letih je bilo sporno otočje Senkaku v medijih še posebno zelo odmevno. Septembra 2010 je kitajska ribiška ladja v spornih vodah blizu otočja trčila v ladji japonske obalne straže. Ker so japonski uradniki aretirali kitajskega kapitana ladje, je vlada v Pekingu nemudoma napovedala ostre protiukrepe, med katerimi je bila tudi prekinitev izvoza redkih zemeljskih kovin na Japonsko. Razmere so se ponovno močno zaostriale spomladi leta 2012, ko je japonska vlada najavila, da bo od posameznih zasebnikov kupila tri sporne otočke. Tako Kitajci kot Tajvanci so v znak neodobravanja reagirali s protesti. Septembra 2012, ko je japonska vlada uradno potrdila svoj nakup, je jeza dosegla vrhunec. Še posebno na Kitajskem so se protijaponski protesti in nasilni izgredi sunkovito razširili po vseh večjih mestih. Vlada v Tajpeju je s t.i. Pobudo za mir v Vzhodnokitajskem morju (*Donghai heping changyi* 東海和平倡議) pozvala vladi v Pekingu in Tokiu, da bi našli skupen konsenz, a na svojo iniciativo odgovora po pričakovanem ni dobila. Namreč, za Tokio ozemeljski spor nad otočjem uradno sploh ne obstaja, medtem ko Peking obravnava Tajvan za svojo provinco in vse od 1949. leta ne priznava njegove vlade. Tako se konfrontacije v območju spornih voda še vedno nadaljujejo. Peking je v bližini otočja razvrstil svoje bojno ladjevje, novembra 2013 pa nenapovedano razglasil obsežen del območja v Vzhodnokitajskem morju za svoje zračno obrambno identifikacijsko območje (ADIZ).⁶ Čeprav kitajska poteza ni spremenila nadzora posameznih držav nad zračnim območjem niti ni okrepila pravnega stališča kitajske suverenosti nad otočjem, pa je vseeno bila zelo provokativna poteza, ki je le-še dodatno zaostriala konflikt. Svetovni mediji tako še danes skrbno spremljajo dogajanje v Vzhodnokitajskem morju.

⁵ Za uradno stališče vlade v Tokiu glej, The Ministry of Foreign Affairs of Japan.

⁶ Novo definirano območje, ki vključuje zračni prostor nad spornim otočjem, se križa z japonskim kot tudi s tajvanskim zračnim območjem. Za podrobne informacije glej prispevek "Statement by the Government..." (2013).

Cilj in metodologija raziskave

Mediji so najpomembnejši vir informacij in imajo potencial, da odločajo ne le o katerih dogodkih bodo poročali, temveč tudi kako bodo o njih poročali in s tem posredno vplivajo na vedenje in pogled uporabnika medijev. Sočasno s podajanjem informacije pa podajajo tudi vidik razumevanja informacije, oziroma informacijo postavljajo (uokvirjajo) v kontekst. S tem pa vplivajo na interpretacijo in (so)ustvarjajo javno mnenje.⁷ Namen pričujoče študije je bil raziskati, kako slovenski tiskani in spletni mediji poročajo o sporu glede suverenosti nad otočjem Senkaku. Sistematična analiza prispevkov o spornem otočju ni pomembna le zato, ker razkriva medijsko prakso ter medijska mnenja in vrednote, ki jih le-te gojijo do posameznih, v konflikt vpletenih, strani – Japonske, Kitajske in Tajvana – ampak tudi zato, ker analiza ponazarja njihov potencialen vpliv na uporabnike medijev. Raziskava je bila izvedena s pomočjo kvantitativne in kvalitativne vsebinske analize prispevkov o sporu objavljenih v šestih izbranih slovenskih tiskanih in spletnih medijih v obdobju med 1. januarjem 2010 in 31. decembrom 2013. Omenjeno časovno obdobje je zajelo ključne zaostritve konflikta, ki so medije najbolj pritegnile. Jedro raziskave temelji na analizi novičarskih okvirov, ki se je osredotočila na medijsko uporabo določenih besed ali izrazov, sklicev in določenih virov informacij. Spremenljivke analize so v celoti zajete v kodirnem seznamu.⁸

V letu 2013 je bilo v Sloveniji registriranih skoraj 2000 medijskih enot, od teh 61 televizijskih programov, 86 radijskih programov in 1810 tiskanih publikacij. (Mediana 2013, 29 in Statistični urad RS 2014) Največji med slednjimi, glede na pogostnost izhajanja in branost, so trije tiskani in spletni dnevni časopisi: nacionalni dnevnik *Delo* (ki velja za najuglednejši elitni dnevnik) ter dva regionalna dnevnika *Dnevnik* in *Večer*. Poleg teh treh raziskava zajema tudi tri največje spletne portale dnevnih novic: *24.ur.com*, *Siol.net* in *RTVSLO.si*. (glej *Raba interneta v Sloveniji 2014*) Enota analize je novinarski prispevek, torej vsaka tiskana ali spletna novica, uvodnik, kolumna, mnenje ali pismo urednikom. Ključne iskalne besede v izbranih medijih so bile: »Senkaku«, »Diaoyu«, »Diaoyutai« in »Vzhodnokitajsko morje«. S pomočjo kodiranja so se ovrednotili naslednji trije aspekti: vidnost, valentnost ter okvir posameznega prispevka. Vidnost se nanaša na število prispevkov in stopnjo prominentnosti, ki vpliva na bralčevo zavest in podaja občutek o pomembnosti dogodka (teža novice).

⁷ Posredovanje informacij vpliva na njihovo interpretacijo, zato je za razumevanje smisla posameznega teksta potrebno identificirati in opisati novičarske okvire (glej Entman 1993, 52–55).

⁸ Kodirni seznam in rezultati so dosegljivi na zahtevo pri avtorici.

Prominentnost je bila opredeljena z meritvijo dolžine prispevkov ter analizo njihove umestitve v mediju in morebitnih spremljevalnih vizualnih sredstvih. Indeks prominentnosti je bil ustvarjen s pomočjo 10-točkovne lestvice (10 = najvišja vrednost). Dolžina prispevka, ki je bila izmerjena glede na število besed, je bila kodirana sledeče: 3 = več ali enako kot 800 besed; 2 = več ali enako kot 400 in manj kot 800 besed; 1 = manj kot 400 besed. Umestitev je bila kodirana sledeče: 4 = prva stran; 3 = zadnja stran; 2 = rubrična stran; 1 = druga stran. Prisotnost vizualnih sredstev je bila enostavno kodirana z: 3 = da; 2 = ne. Prominentnost je bila izračunana na osnovi seštevka kod teh treh kriterijev. Na primer, novica iz 470 besed na zadnji strani časopisa spremljana s fotografijo bi znašala $2 + 3 + 3 = 8/10$. Posamezni rezultati so omogočili tudi izračun povprečne vrednosti prominentnosti.

Poleg teh treh kriterijev je kodiranje zajelo tudi zvrst prispevka (novica, kolumna, intervju, pismo bralcev ali mnenje), vire prispevka in vizualnih sredstev (interni novinarji/dopisniki, povzemanje tiskovnih agencij ali pa kombinacija obeh virov) ter vire citirane/navedene med tekstom: 1 = politični vodja; 2 = univerzitetni akademik; 3 = politični analitik; 4 = drugo. Za določitev valentnosti prispevkov je bilo kodiranje naslednje: 3 = pozitiven; 2 = nevtralen; 1 = negativen. Presoja je bila osnovana na izjavah, ki so vsebovale določene konotacije do posameznih držav. Na primer, v prispevku, ki predstavlja, kako si vladi v Pekingu in Tokiu prizadevata k iskanju miroljubne rešitve spora, bi bila valentnost kodirana pozitivno tako napram Japonski kot tudi napram Kitajski. V kolikor pa bi prispevek poročal o nasilnih izgredih v neki državi, pa bi bil kodiran negativno napram tej državi, četudi bi bila novica objektivne informativne narave. Prispevek brez konotacij, oziroma težko opredeljiv, pa je bil kodiran nevtralo.

Literatura na področju medijskih študij običajno navaja naslednjih pet splošnih okvirov, ki se jih novinarji najpogosteje poslužujejo, in sicer: okvir konflikta, okvir človeške zgodbe (*human interest*), okvir odgovornosti, okvir ekonomskih posledic in moralni okvir. (Semetko in Valkenburg 2000, 95–96) Novice o mednarodnih sporih so najpogosteje predstavljene v okviru konflikta ali pa ekonomskih posledic. (glej Gamson 1992; Graber 1988; Neuman et al. 1992) Novičarsko uokvirjanje spora glede otočja Senkaku je avtorica natančneje opredelila s šestimi eksplisitnimi vprašanji:

- V1 Ali je konflikt predstavljen kot dvostranski (med Japonsko in Kitajsko), kot tristranski (med Japonsko, Kitajsko in Tajvanom) ali kot večstranski?

- V2 Kako so predstavljeni glavni razlogi za konflikt? Ali so predstavljeni kot politični, ekonomski, varnostni, socialni ali zgodovinski razlogi?
- V3 Kako so predstavljene posledice spora? Ali so predstavljene kot politične, ekonomske, varnostne ali socialne posledice?
- V4 Ali prispevek namiguje, da lahko spor privede do vojne – ali poroča o riziku in nevarnosti eskalacije konflikta?
- V5 Ali prispevek poda kako priporočilo glede reševanja spora?
- V6 Ali prispevek sugerira, da bi ZDA ali EU lahko posredovale v sporu?

Kljub najboljšim namenom po objektivnosti pri določanju karakteristik valentnosti in ostalih kriterijev, se avtorica zaveda, da je subjektivnost neizogibna omejitev pričujoče raziskave. Za okrepitev zanesljivosti in veljavnosti raziskave so bili naključni vzorci novic (10% celote) kodirani dvakrat. Medkoderska zanesljivost (*inter-coding reliability*) je bila določena z izračunom Scottovega pi (π), in sicer: $\pi = (PAo - PAe) : (1 - PAe)$. PAo predstavlja delež opazovanega dogovora, PAe pa delež naključnega dogovora. PAo je zmnožek vseh vrednosti s številom teh vrednosti, deljenih s skupno vsoto vrednosti. PAe pa je vsota kvadratov deležev posamezne kategorije. (glej Neuendorf 2002, 151) Visoka vrednost pi pomeni večjo skladnost med dvema kodiranjima.⁹ Dobljene vrednosti Scottovega pi kažejo, da je povprečna medkoderska zanesljivost za 22 spremenljivk variirala med 0.74 in 1.00, kar je, glede na ustaljene družboslovne standarde, sprejemljiva vrednost zanesljivosti. 18 spremenljivk je bilo v zgornjem rangju (1.00), in sicer: analiziran medij, datum objave, dolžina prispevka, umeščenost, prominentnost, vir, uporaba vizualnih sredstev, vir vizualnih sredstev, citiran/naveden vir v besedilu, zvrst, omemba Tajvana, valentnost napram Tajvanu, spor nad otočjem Senkaku kot vodilna zgodba, okvir konflikta, V1, V4, V5, V6. Preostale 4 spremenljivke so bile v spodnjem rangju, in sicer: V2 (0.84), V3 (0.82), valentnost napram Japonski (0.81) ter valentnost napram Kitajski (0.74).

Ugotovitve

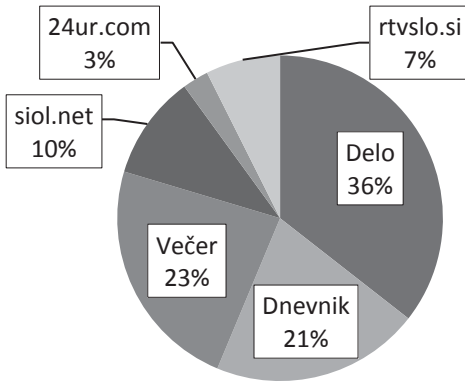
Vidnost

V izbranih 6 medijih je skupno 270 prispevkov ustrezalo iskalnim zahtevam: 36% jih je bilo v *Delu*, 23% v *Večer*u ter 21% v *Dnevniku* (Graf 1). Povprečna dolžina

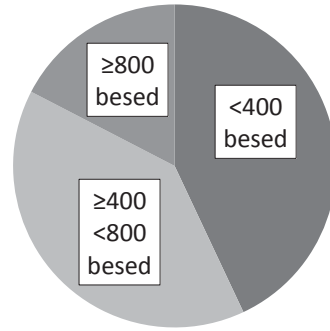
---

⁹ Seznam vseh rezultatov medkoderske zanesljivosti je dosegljiv na zahtevo pri avtorici.

prispevkov je bila največja v *Delu* (760 besed). Medtem, ko je večina prispevkov obsegala manj kot 800 besed, pa je 85% prispevkov daljših od 800 besed pripadalo *Delu* (Graf 2).

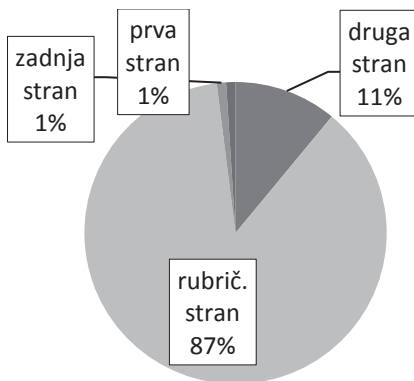

Graf 1: Količina

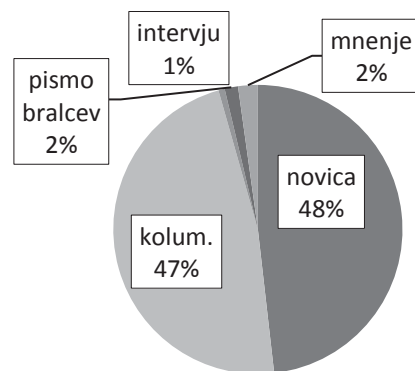

Graf 2: Dolžina

Prispevki so bili večinoma umeščeni v rubriko novic sveta (87%), ki krije splošne mednarodne novice, medtem ko so samo 4 prispevki bili umeščeni ali na prvo ali na zadnjo stran medija (Graf 3). 87% prispevkov je bilo vizualno podprtih. Še posebno spletne novice so vključevale številne fotografije in video posnetke. Indeks prominentnosti je bil zmeren (med 6 in 7 od možnih 10 točk), kar nakazuje na nizko stopnjo prominentnosti prispevkov. Med tiskanimi mediji je bila prominentnost najvišja v *Delu*, med spletnimi pa v *24ur.com* (čeprav je bila tu, po drugi strani, količina prispevkov tudi najmanjša).

Graf 3: Umestitev

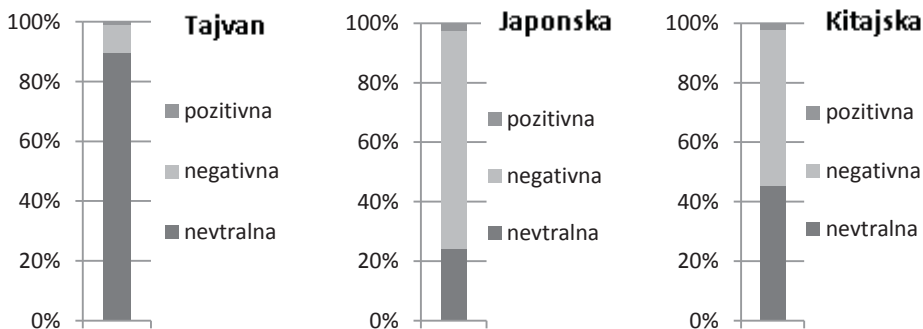
Graf 4: Kategorija

Zvrst in vir

Največ prispevkov je bilo informativnih novic in kolumn (Graf 4), skoraj 58% prispevkov pa je bilo napisanih s strani internih novinarjev posameznih medijev. V Sloveniji obstaja samo ena tiskovna agencija, *Slovenska tiskovna agencija* (STA), ki posledično predstavlja tudi najpomembnejši vir informacij medijem. Tako je STA bila najpogosteje citiran vir informacij med analiziranimi mediji. Drugi najpogosteje citiran vir je bila kitajska tiskovna agencija *Xinhua*. Preostale tiskovne agencije so vključevale francoski *Agence France-Presse* (AFP), britanski *Reuters*, ameriški *Associated Press* (AP), nemški *Deutsche Presse-Agentur* (DPA) ter japonski *Kyodo*. Tajvanska tiskovna agencija *Central News Agency* (CNA) pa med viri informacij ni bila navedena. Največji vir vizualnih sredstev je predstavljal *Reuters*, sledili sta AFP and AP. Citati med besedilom so bili večinoma elitni, torej osredotočeni predvsem na izjave vodij in elit kot glavnih akterjev in virov informacij.

Valentnost

Analiza valentnosti je podala mešane rezultate. Na splošno je bila več kot polovica prispevkov kodirana negativno napram Japonski (53%) in okrog 73% napram Kitajski, medtem ko je bil Tajvan omenjen samo v 98 (36%) prispevkih. Le-ti so bili v veliki večini kodirani nevtralno (Graf 5).

Graf 5: Valentnost

Na primer, naslednja besedila v naslovih prispevkov: »Kitajska znova napenja mišice« (*Delo*, 19.10.2012), »Posledice kitajskega vzpona: Hladna vojna na Pacifiku« (*Dnevnik*, 21.12.2013), »Kitajska z bojnimi letali nadzoruje Američane

in Japonce« (*Večer*, 29.11.13), »Besni Kitajci razbijajo lastnino Japoncev in napovedujejo vojno« (*24ur.com*, 16.9.12) – vsa izražajo negativen ton do Kitajske. Kitajska je bila pogosto prikazana kot rastoča, vse bolj samozavestna, ekspanzivna ali celo »pohlepna« država (*siol.net*, 30.11.2012). Pogosto omenjanje rastočega vojaškega proračuna in zaskrbljenih sosedskih držav bralcem podaja percepcijo o Kitajski kot o grožnji: »Odkar Kitajska na območju kopiči še mornarico, pa se mnogi sprašujejo, ali bo res ostalo le pri besedni vojni« (*24ur.com*, 11.9.2012); ali »Kitajci namreč v ‘svojem’ Vzhodnokitajskem in Južnokitajskem morju, ki po obliki spominjata na kravji jezik, vse bolj samozavestno stegujejo jezik...« (*Delo* 29.9.2012).

Po drugi strani pa je bila tudi Japonska kritizirana zaradi svojega oklepanja preteklosti in nepriznavanja vojne krivde (glej npr. *Delo*, 13.5.2013; in *Večer*, 29.9.2012). Shinzo Abe je bil večinoma prikazan kot »odločen«, »militanten«, »jastreb« ali pa »najbolj zagrizen desničar v LDP (Liberalna demokratska stranka)« (*Večer*, 27.9.2012; glej tudi *Delo*, 29.10.2013; 17.12.2012; *siol.net*, 17.12.2012). Naslovi kot so: »Japonsko opozorilo Kitajski: Tudi mi imamo vojaško silo« (*Delo*, 29.10.2013), »Bodoči japonski premier: Kompromis o suverenosti nad spornim otočjem ni možen« (*Dnevnik*, 17.12.2012), »Japonska se noče opravičiti Kitajski« (*Večer*, 27.9.2010), »Japonska nad sporno otočje poslala bojna letala F-15« (*Dnevnik*, 13.12.2012) – vsi izražajo negativen ton do Japonske. Obratno pa navedbe kot so: »Kljub kitajskemu prigovarjanju pa so številne države v Tihem oceanu in Aziji, kljub ozemeljskim sporom z Japonsko, navdušene nad novo vlogo Japonske. Nekatere med njimi, tudi Vietnam in Filipini, celo občasno prosijo Japonsko za pomoč« (*siol.net*, 30.11.2012) – izražajo pozitiven ton do Japonske. Poročanje, ki hvali japonske vrednote demokracije, oblasti prava, človekovih pravic in gospodarske razvitosti prav tako podaja pozitivno konotacijo do Japonske (*Delo*, 29.9.2012, 13.5.2013). Podobno, prispevki, ki poudarjajo humanitarno pomoč Kitajske, vsebujejo pozitiven ton do Kitajske (*Večer* 17.3.2011, 23.5.2011; 5.11.2012).

Uokvirjanje

Prispevki o sporu nad otočjem Senkaku so podani predvsem v okvirih nacionalne varnosti (ozemeljske integritete, pomorskega in zračnega obrambnega prostora, ameriško-japonskega zavezništva), ekonomskih interesov (nafta, plin, ribolov), zahtev mednarodnega prava, notranjepolitičnih razmer (politična nestabilnost, vzpon nevladnih akterjev), vprašanj nacionalne identitete, ali pa v okviru

zgodovinskih zamer. Pričujoča analiza odkriva, da je dominiral okvir konflikta, saj so bili prispevki, ki so poročali o sporu nad otočjem Senkaku, vsi osnovani na konfliktu. 181 (67%) prispevkov je o sporu poročalo kot o vodilni temi oziroma o temi, ki ji je bilo posvečeno precej pozornosti. Večina je poročala o tveganju in nevarnosti eskalacije konflikta: 36% jih je namigovalo na možnost vojne: »V vodah okoli otočja zdaj nenehno patrolirajo vojaške ladje obeh držav in vzbujajo strah pred izbruhom pomorskega konflikta« (*RTVSLO.com*, 18.9.2012), »Ena napačna poteza katerekoli strani bi lahko imela zelo resne posledice, celo izgubo življenj, po najbolj črnem scenariju pa vojno med tekmicama« (*siol.net*, 27.9.2012), »...bi v primeru nekontroliranega zaostrovanja lahko imele celo tako daljnosežne posledice, kot jih je imel pred sto leti sarajevski atentat« (*Delo*, 6.12.2012),

Tudi nekatere evropske države so dale vedeti, da jih skrbijo razmere, v katerih so nepričakovani incidenti čedalje verjetnejši, več možnosti pa je tudi za oborožen spopad med Kitajsko in Japonsko (*Delo*, 28.11.2013).

Besede kot so »vojna«, »nevarnost«, »vojaške sile« so bile zelo pogoste. Na primer, zelo eksplicitni in propagandni naslovi kot »Resnična nevarnost za Daljni vzhod: Kitajska in Japonska tragična preteklost, negotova prihodnost, nevarna sedanost« (*Delo*, 14.12.2012), »Nevarni otoki Senkaku: vojna zastav in besed: Na tisoče Kitajcev je protestiralo proti Japonski, nekateri zahtevajo celo vojno napoved« (*Delo*, 19.8.2012), »Napakica vodi v vojno« (*Večer*, 5.11.2012) ali »Govorijo o miru, pripravljajo se na vojno« (*Večer*, 31.1.2013) so še dodatno potrdili okvir konflikta. Uporaba citatov je prav tako pomembno orodje uokvirjanja. (Pan in Kosicki 1993, 68) Ker je večina prispevkov vključevala citate kitajskih in japonskih političnih oz. vojaških vodij, je bil okvir konflikta še bolj okrepljen, na primer: »Xi Jinping pa je svoji vojski ukazal, naj bo 'pripravljena na pravo bitko'« (*Xi Jinping v Delu*, 14.12.2012) ali

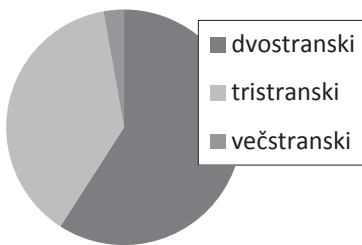
»NOV (Narodnoosvobodilna vojska) se mora znebiti teh globoko ustaljenih navad, ki jih je prevzela v več desetletjih miru, in mora biti pripravljena na vojno, takoj ko je ta napovedana« (*Glasilo NOV v Delu*, 22.1.2013).

Z željo po ohranjanju nevtralnosti so novinarji pogosto uporabljali tudi obratne okvire (*counter-frames*), kot na primer:

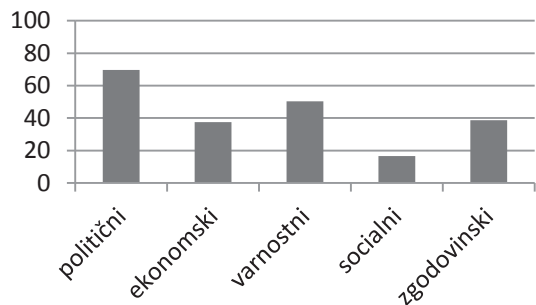
Iz Washingtona je za zdaj slišati pomirjujoče tone... gre še vedno predvsem za spor med Japonsko in Kitajsko, v katerem je treba hitro najti ustrezne mehanizme za krizni menedžment in se dogovoriti o učinkovitih

komunikacijskih kanalih, po katerih bo mogoče zmanjšati tveganje za eskalacijo konflikta (*Delo*, 6.12.2013).

Večina prispevkov (59%) je bila uokvirjenih v dvostranski konflikt med Kitajsko in Japonsko, 38% v tristranski konflikt med Kitajsko, Japonsko in Tajvanom ter 3% v večstranski konflikt, ki je vključeval tudi ostale države (glej Graf 6). Tajvan je bil večinoma omenjen zgolj bežno, saj so se komentarji večinoma sukali okoli spora med Kitajsko in Japonsko. Nekajkrat je bil Tajvan predstavljen celo zgolj kot lokacijska referenca otočja, in ne kot eden od vpletenih strani, ki si lastijo suverenost nad otočjem, na primer: »Strateško pomembne otoke, ki so kakih 200 kilometrov oddaljeni od Tajvana, si lastita tako Kitajska kot Japonska« (*Delo*, 11.9.2012; *siol.net*, 11.9.2012; *Večer*, 11.9.2012; *Dnevnik* 11.9.2012). Poleg tega je bilo sporno otočje večinoma naslovljeno kot otočje z dvema imenoma, Diaoyu in Senkaku, medtem ko je le en prispevek podal tudi tajvansko uradno ime otočja (*Večer*, 14.9.2010). Medtem ko mirovna iniciativa tajvanske vlade ni bila omenjena v nobenem od analiziranih medijev, pa se je bitka z vodnimi topovi med japonsko in tajvansko mornarico v samih naslovnica h pojavila več kot desetkrat. Nekaj prispevkov je omenjalo možnost sodelovanja tajvanske in kitajske vlade proti Japonski (*Večer*, 20.8.2012, 26.9.2012 in 13.7.2012), le nekateri pa so eksplicitno navedli, da je Tajpej takšno sodelovanje zavrnil (*Dnevnik*, 13.9.2012; *Delo*, 19.8.2012).

Graf 6: Predstavitev konflikta

Graf 7: Glavni razlogi za konflikt (%)

Glavni razlogi za konflikt so bili predstavljeni kot politični, varnostni, zgodovinski, ekonomski ali socialni (Graf 7).

Ekonomski razlogi so bili večinoma upodobljeni kot »plin«, »nafta«, »naravni viri«, ali »ribolovno območje«. Medtem ko vlade v Pekingu, Tokiu in Tajpeju otočje Senkaku označujejo za »sveto nacionalno ozemlje«, pa mediji večinoma naslavljajo otočje kot »neposeljeno«, »prazno«, »majhno«, ali celo kot »nepomembne skale« ali »pikica komajda opazna na zemljevidu«. Omenjanje pomembne strateške lokacije otočja ter pomorskih linij v njihovi okolici pa implicira na strateške oziroma varnostne razloge v ozadju konflikta. Politični razlogi so razvidni v navedbah o japonskem nakupu otočja (*Dnevnik*, 9.9.2012, 10.9.2012; *24ur.com*, 11.9.2012, 16.9.2012; *Večer*, 10.9.2012), nepripravljenosti japonske vlade po priznavanju ozemeljskega spora (*Večer*, 15.10.2012; *siol.net*, 17.12.2012) ali pa nadzoru protestnikov s strani kitajske oblasti (*Delo*, 19.8.2012, 11.9.2012; *RTVSLO.com*, 5.9.12; *siol.net*, 20.9.2012; *Dnevnik*, 2.12.2013).

Nacionalizem je bil predstavljen kot pomemben dejavnik konflikta. Upodobljen je bil ne le kot razlog marveč tudi kot posledica konflikta: pribl. 17% prispevkov ga je predstavilo kot razlog, 39% pa kot posledico. Na primer: »Jezo na obeh straneh Vzhodnokitajskega morja podžiga nacionalistični aktivizem« (*siol.net*, 27.9.2012), »...tako burna čustva razganja še nacionalistična retorika politikov« (*siol.net*, 2.12.2013) ali pa

Zdaj, ko je že ustvarjena napetost, pa si nihče od voditeljev ne upa popustiti, kajti ljudstvo zahteva kri. Komunistična partija se ne boji Japonske, temveč svojega lastnega ljudstva. (*Delo*, 6.10.2010)

Graf 8: Glavne posledice konflikta (%)

Zelo direktno so mediji protijaponske proteste na Kitajskem označili kot nazoren odraz moči kitajskega nacionalizma. Obširno so pisali o množicah nasilnih protestnikov, ki so »metali kamenje, jajca in steklenice«, »zažigali japonske zastave«, »pozivali k bojkotu japonskih izdelkov« in »prisilili mnoga japonska

podjetja, da so zaprla svoje tovarne in trgovine» (*Večer*, 18.9.2012; *Delo*, 15.9.2012, 16.9.2012, 17.9.2012, 18.9.2012; *24ur.com*, 16.9.12; *siol.net*, 18.9.2012, 19.9.2012). Razlogi za protijaponske proteste na Tajvanu so bili predstavljeni predvsem kot ekonomski (ribolovna območja) in varnostni (nacionalno ozemlje) (*Večer*, 25.9.2012, 26.9.2012; *Dnevnik*, 26.9.2012; *Delo*, 26.9.2012; *24ur.com*, 25.9.2012; *siol.net*, 25.9.2012; *RTVSLO.com*, 25.9.2012). Protikitajski protesti na Japonskem pa so po drugi strani bili predstavljeni kot izraz nezadovoljstva skrajnih desničarjev. Politični razlogi za konflikt so bili nekajkrat izraženi tudi v navedbah bitke za oblast v azijski regiji (*Delo*, 27.9.2012, 29.9.2012, 12.6.2013; *Večer*, 30.11.2013, 5.12.2012; *24ur.com*, 29.12.2012). Posledice so bile prikazane kot varnostne, politične, socialne in ekonomske narave (Graf 8).

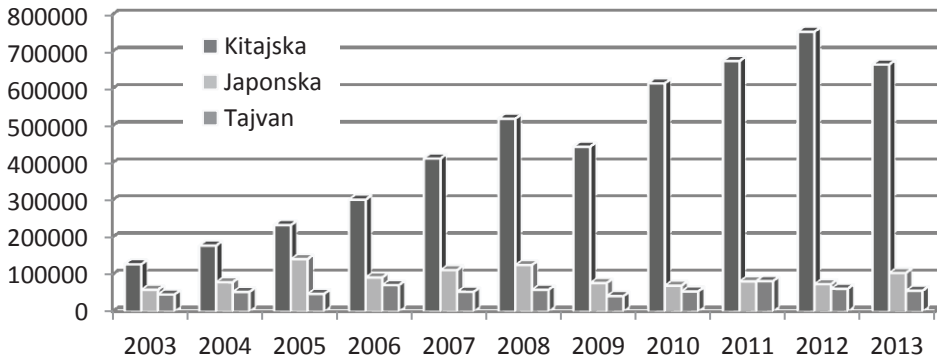
Varnostne posledice so bile razvidne v temah o širjenju militarizacije in stopnjevanju napetosti. Socialne posledice pa so, kot že omenjeno, bile vidne v poročanju o porastu nacionalističnih čustev kot tudi implikacijah le-teh na področju športa in kulture (*Večer*, 18.9.2012; *Dnevnik*, 21.9.2012; *Delo*, 24.9.2012). Ekonomske posledice spora so bile največkrat omenjene v smislu negativnega vpliva na japonsko gospodarstvo (npr. kot padec japonskega izvoza na Kitajsko, prekinjenega delovanja japonskih podjetij na Kitajskem, ali pa kot grožnje Pekinga o uvedbi ekonomskih sankcij proti Japonski) (*Večer*, 17.9.2012, 29.9.2012; *RTVSLO.com*, 27.9.2012; *Delo*, 18.9.2012, 22.10.2012; *Dnevnik*, 16.9.2012).

Noben prispevek ni podal predloga glede rešitve spora. Medtem ko je 21 prispevkov sugeriralo vlogo ZDA v azijskem sporu, pa se je v možno vlogo EU obregnil le en članek (*Delo*, 18.2.2012).

Zaključne ugotovitve

Analiza vzorčne skupine prispevkov šestih ključnih dnevnih časopisov in spletnih novičarskih portalov podaja grob vpogled v to, kako je bila polemika o spornem otočju Senkaku predstavljena slovenskim bralcem. Prominentnost dogodka, zemljepisna bližina, časovnost, konfliktnost, itd, so vse bistvene vrednote, ki odločajo o tem, ali bo novica dovolj zanimiva, da bo vredna objave. Več novičarskih vrednot zgodba vsebuje, bolj se šteje zanimiva za objavo. Čeprav se je v skladu s svetovnim trendom poročanje o dogodkih v Vzhodni Aziji v slovenskih medijih povečalo, pa je zelo malo verjetno, da bi novice o spornem otočju

Senkaku na slovenske bralce imele nek izmerljiv neposreden vpliv. Izjema so morda le slovenski poslovneži, ki so zaradi svojega poslovanja odvisni od stabilnega okolja v regiji. Ne glede na zemljepisno in kulturno oddaljenost Vzhodnokitajskega morja, zaradi česar Slovenci ne čutimo emocionalne bližine do novic o otočju Senkaku, pa so bili prispevki zaradi samega značaja mednarodnega konflikta dovolj zanimivi za objavo, in le-ti so morali biti objavljeni čim hitreje. Posledično pa tako količina prispevkov o spornem otočju ni bila zanemarljiva.¹

Graf 9: Primerjava slovenske blagovne menjave s Kitajsko, Japonsko in Tajvanom (tisoč €, 2003–2013). Vir: Statistični urad Republike Slovenije (SURS), Zunanja trgovina, 2014.

Poročanje medijev nedvomno izvaja pomemben vpliv na ustvarjanje podobe nekega naroda. Mediji namreč lahko vplivajo na to, kako javnost vidi neko državo, saj imajo možnost, da poudarijo določene poglede pred drugimi, in s tem (so)ustvarjajo javno mnenje. Zato obstaja močna povezava med medijskim poročanjem in javnim mnenjem o nekem narodu. (Wanta idr. 2004, 375) Ker to, kako javnost dojema neko državo, vpliva na zunanjo politiko države, je tuje javno mnenje za države vsekakor zelo pomembno. Večina vlad si tako prizadeva k vplivanju na tuja javna mnenja in izgradnji čim boljše podobe lastnega naroda. Znatno del javne diplomacije držav tako poteka preko medijev z namenom, da bi le-ti dosegli želene množice in tako pozitivno vplivali na nacionalne podobe svojih držav. Vlade Japonske, Kitajske in Tajvana so prav tako vedno bolj pozorne na svoje nacionalne podobe. Do danes so razvile trdne in raznolike odnose s Slovenijo, kar nazorno kažejo rastoče številke turističnih interakcij, blagovnih

¹ Zanimiv podatek je, da so slovenski časopisi že v začetku 20. stoletja zelo pozorno spremljali dogajanje na Kitajskem in bili do uradne kitajske politike avstro-ogrske vlade zelo kritični. Slovenska javnost je dogajanje povezano z boksarsko vstajo leta 1900 spremljala z veliko pozornostjo (Lipušček 2013, 35–49).

menjav, sodelovanja na kulturnem in izobraževalnem področju kot tudi vedno večjem številu izmenjav obiskov visokih uradnikov.² Takšen trend pa vsekakor kaže na interes treh azijskih sil, da ohranjajo pozitiven odnos s Slovenijo in razvijajo čim bolj pozitivno javnomnenjsko podobo. Zato je ključnega pomena za vse posamezne strani, da spremljajo, kako so predstavljene v slovenskih medijih.

Zanimiv izsledek pričujoče raziskave je, da ne politični ne gospodarski pomisleki niso vplivali na slovenske medije pri posredovanju informacij o spornem otočju Senkaku. Namreč, Kitajska je glede na vrednost blagovne menjave zdaleč največja slovenska gospodarska partnerica v Aziji. Vrednost njene menjave je znatno večja od menjave, ki jo ima Slovenija z Japonsko, ali pa menjave, ki jo ima s Tajvanom (Graf 9).³ Zato bi morda pričakovali, da se bo Slovenija postavila na stran Kitajske z namenom, da bi zaščitila svoje gospodarske vezi, ki so ekonomsko gledano precej bolj dragocene. Vendar pa so slovenski politiki izbrali popolno distanco nad sporom, saj iz zunanjega ministrstva ni bilo slišati niti ene same izjave glede zaskrbljenosti nad razmerami ali pa kakega poziva k miroljubni rešitvi. Na splošno se zdi, da slovenska vlada niha med Japonsko in Kitajsko, ko se je potrebno opredeliti glede slovenskih ključnih zunanjepolitičnih usmeritev v Vzhodni Aziji. Ko je govora o »skupnih vrednotah« se jeziček na tehtnici usmeri k Japonski, ko je govora o »poslovnih priložnostih« pa se jeziček preusmeri h Kitajski. (glej Mekina 2014) Tajvan, ki ga Slovenija ne priznava za suvereno državo, pa je že tako sam po sebi politično preveč tvegan, da bi ob gospodarsko, politično in vojaško vse močnejši Kitajski pri zunanjepolitičnih usmeritvah sploh lahko bil obravnavan, kaj šele uradno omenjen. Gospodarski interesi, ideologija, članstvo v EU in še posebno v zvezi NATO so zagotovo med najpomembnejšimi dejavniki, ki oblikujejo slovenske politične smernice. V pričujoči analizi izbranih slovenskih medijev pa ni bilo zaznati tovrstnih nihanj med vplivi posameznih dejavnikov oziroma samocenzure. Sicer rezultati analize valentnosti kažejo, da so prispevki bili rahlo bolj naklonjeni do Japonske kot do Kitajske, ampak menim, da

² Za podrobne informacije o izmenjavah glej posamezne strani predstavništva Kitajske (*China Embassy*), Japonske (*Japanese Embassy*) in Tajvana (*Taiwanese Embassy*). Za trend gospodarske rasti glej Graf 9. S Kitajsko in Japonsko ima Slovenija vzpostavljene diplomatske vezi vse od leta 1992. V Ljubljani delujeta njuni veleposlaništvi, v Pekingu in Tokiu pa veleposlaništvi Slovenije. S Tajvanom Slovenija nima vzpostavljenih diplomatskih vezi niti ne gosti tajvanskega predstavništva. Za diplomatske, konzularne, gospodarske in kulturne odnose med Slovenijo in Tajvanom je zadolžen Gospodarski in kulturni urad Tajpeja na Dunaju (TECO).

³ V letu 2013 je blagovna menjava med Slovenijo in Kitajsko znašala 665.528 milijonov evrov, med Slovenijo in Japonsko 104.033 milijonov evrov, med Slovenijo in Tajvanom pa 56.218 milijonov, glej SURS 2014).

je to najverjetneje odraz japonske mehke moči v medijih Zahoda, ki še vedno presega slab sloves, ki se drži Kitajske.⁴ Medtem ko so prispevki sicer marginalizirali Tajvan, so o njem, če že, večinoma pisali nevtrarno. Kljub vsemu, pa poročanje slovenskih medijev o spornem otočju ni prispevalo h krepitvi pozitivnega profila nobene od treh vpletenih strani.

Literatura

24.ur.com. Dostop 3. februar, 2014. www.24ur.com.

“Diaoyu Dao, an Inherent Territory of China.” 2012. *English.news.cn*, 25. september. Dostop 3. februar, 2014. http://news.xinhuanet.com/english/china/2012-09/25/c_131872152.htm.

Entman, Robert. M. 1993. “Framing Toward Clarification of a Fractured Paradigm.” *Journal of Communication* 43(4): 51–58.

Gamson, William A. 1992. *Talking Politics*. New York: Cambridge University Press.

Graber, D. Doris A. 1988. *Processing the News: How People Tame the Information Tide*. New York: Longman.

Kulturni in gospodarski urad Tajpeja na Dunaju. Dostop 3. februar, 2014. <http://www.taipei.at/culture/de/>.

Lipušček, Uroš. 2013. “Interpretations of the Chinese Boxer Rebellion in the Slovenian Press at the Beginning of the 20th Century.” *Asian Studies* 1 (2): 35–49.

Malukanas, Karl. 2014. “Philippine President Compares China Turf Claims to Nazi Legacy.” *China Post* 2.2.2014. Dostop 2. februar, 2014. <http://www.chinapost.com.tw/asia/regional-news/2014/02/06/399923/Philippine-president.htm>.

Manyin, Mark E. 2012. “Senkaku (Diaoyu/Diaoyutai) Islands Dispute U.S. Treaty Obligations.” CRS Report for Congress R42761. Dostop 3. februar, 2014. <http://www.fas.org/sgp/crs/row/R42761.pdf>.

Mediana. 2013. “Redna letna raziskava stanja medijskega pluralizma v Republiki Sloveniji za leto 2012 na področju slovenskih tiskanih medijev, radijskih in televizijskih programov ter elektronskih publikacij.” Dostop 3. februar 2014. http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/raziskave-analize/mediji/MK-2013-porocilo_Mediana_FINAL_.pdf.

Mekina, Borut. 2014. “Politika solo akcij zunanjega ministrstva.” *Mladina* 34. Dostop 3. februar, 2014. <http://www.mladina.si/159511/politika-solo-akcij-zunanjega-ministrstva/>.

---

⁴ Slovenski mediji večinoma povzemajo zahodne vire, saj so pri poročanju o dogodkih v Vzhodni Aziji zaradi skoraj neobstoječih uradnih dopisnikov stacioniranih v sami regiji precej omejeni (trenutno je Uroš Lipušček edini uradni slovenski dopisnik za RTV Slovenija, ki biva v Vzhodnoazijski regiji).

- Ministry of Foreign Affairs of the Republic of China (Taiwan). *The Republic of China's Sovereignty Claims over the Diaoyutai Islands and the East China Sea Peace Initiative*. Dostop 3. februar, 2014.
<http://www.mofa.gov.tw/en/cp.aspx?n=38CD1D3C91067> AEC.
- Neuendorf, Kimberly A. 2002. *The Content Analysis Guidebook*. Thousand Oaks, Calif: Sage Publications.
- Neuman, Russel W., Marion R. Just, in Ann N. Crigler. 1992. *Common Knowledge. News and the Construction of Political Meaning*. Chicago: University of Chicago Press.
- Pan, Zhongdang, in Gerald Kosicki. 1993. "Framing Analysis: An Approach to News Discourse." *Political Communication* 10 (1): 55–76.
- Perlez, Jane. 2014. "Japan's Leader Compares Strain with China to Germany and Britain in 1914." *The New York Times*, 23. januar, 2014. Dostop 24. januar, 2014.
http://www.nytimes.com/2014/01/24/world/asia/japans-leader-compares-strain-with-china-to-germany-and-britain-in-1914.html?_r=0.
- Raba interneta v Sloveniji. 2014. Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani. Dostop 3. februar, 2014. <http://www.ris.org>.
- RTVSLO.si. Dostop 3. februar, 2014. www.rtvsl.si.
- Semetko, Holli A., in Patti M. Valkenburg. 2000. "Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News." *Journal of Communication* 50 (2): 93–109.
- Siol.net. Dostop 3. februar, 2014. www.siol.net.
- "Statement by the Government of the People's Republic of China on Establishing the East China Sea Air Defense Identification Zone." 2013. *English.news.cn*, 23. november, 2013. Dostop 3. februar, 2014. http://news.xinhuanet.com/english/china/2013-11/23/c_132911635.htm.
- Statistični urad Republike Slovenije. 2014. "Statistični letopis Republike Slovenije 2013." Dostop 15. avgust, 2014. <http://www.stat.si/letopis/letopisprvastran.aspx>.
- The Ministry of Foreign Affairs of Japan. *Japanese Territory: Senkaku Islands*. Dostop 3. februar, 2014. <http://www.mofa.go.jp/region/asia-paci/senkaku/index.html>.
- Veleposlaništvo Japonske v Sloveniji. Dostop 3. februar, 2014. <http://www.si.emb-japan.go.jp/>.
- Veleposlaništvo Ljudske Republike Kitajske v Sloveniji. Dostop 3. februar, 2014.
<http://si.china-embassy.org/chn/>.
- Wanta, Wayne, Guy Golan, in Cheolhan Lee. 2004. "Agenda Setting and International News: Media Influence on Public Perceptions of Foreign Nations." *Journalism & Mass Communication Quarterly* 81 (2): 364–77.

Summary

The dispute between Japan, the People's Republic of China (PRC or China) and the Republic of China (ROC or Taiwan) over the sovereignty of the

Diaoyu/Diaoyutai/Senkaku islands is one of the most serious maritime territorial disputes in East Asia. Given that any miscalculation could lead to a war with unimaginable consequences, the issue has gained media attention across the world. Buttressed with the general newsworthiness of an international conflict, the Slovene media has also been attentive to report on the islands' controversy. Although the remote East Asian region is far down the list of Slovenia's priorities and ambitions of its politicians, national commercial considerations are connected with a stable and secure environment in East Asia. This paper examines Slovene media's coverage of the island's dispute by applying a combined quantitative and qualitative content analysis of the news stories on the dispute published in selected Slovene print and online newspapers between January 1, 2010 and December 31, 2013. The findings addresses the following: (1) the quantity of news reports in Slovenia's print and online media about the dispute, the placement of reports, their length, category, sources used and the visual tools employed; (2) the thematic news frames used in reporting the issue; (3) the images of Japan, China and Taiwan that are communicated to the readers; (4) the factors affecting the media's representation.